

RESUMÉ

La législation en matière d'archives prévoit pour toutes les institutions et entreprises l'obligation d'élaborer les listes de classification des documents qui représentent l'instrument de travail à l'aide duquel on range les dossiers par problèmes et délais.

La liste doit être établie conformément à la structure d'organisation propre à chaque unité — directions, services, bureaux — le numérotage des dossiers recommençant à nouveaux dans le cadre de chacun de ceux-ci. La liste comprend tout l'ensemble des problèmes étant de la compétence de l'unité respective et doit être actualisée chaque fois que sa structure subit des modifications.

Le rangement des dossiers conformément à cette liste dans le cadre de chaque compartiment créateur de documents rend possible l'élaboration correcte des unités archivistiques.

PRÉCIS

The archival legislation stipulates the compulsoriness of all enterprises and agencies to draw up the classified list of their records, a finding aid on the basis of which the files are constituted according to their subject matters and retention terms.

The classified list is drawn up according to the organizational structure of the agency : divisions, sections, compartments and within the framework of these, the files are numbered beginning with No. 1. The classified list includes all the problems that are within the competence of the agency and it is bringing up to date whenever some alterations in the latter's structure occurred.

The constitution of files on the basis of the classified list in the work compartments that create records make possible the proper organization of archival units.

Arhivele în ajutorul prospecțiunilor geologice actuale

ALEXANDRU NASTOVICI

Ritmul susținut al dezvoltării industriale a României în anii din urmă și, potrivit planurilor de perspectivă, în aceeași măsură pentru următoarea perioadă, implică o intensificare apreciabilă a cercetării și exploatării resurselor de materii prime minerale de orice fel.

Prospecțiunile și explorările geologice efectuate peste tot în țară continuă să furnizeze circuitului economic noi perimetre miniere, adăugându-se astfel celor cunoscute, în vederea susținerii efortului de industrializare, de modernizare continuă a economiei naționale, de obținere a independenței depline a României față de importuri.

Satisfacerea necesarului de materii prime constituie una din problemele vitale ale economiei românești. Ca una din componentele fundamentale ale oricărui act de producție socială, acestea înglobează toate elementele materiale asupra cărora este aplicată munca creatoare a omului în scopul producerii bunurilor esențiale existenței sale. În ceea ce privește combustibilii, coordonatele situației energetice mondiale actuale obligă și România la măsuri ferme și imediate. Aportul intern este prevăzut să devină mereu mai larg, hotărîtor în asigurarea „sevei“ energetice și de materii prime a economiei românești. Extinderea prospec-

țiunilor, valorificarea superioară a minereurilor (inclusiv a celor mai sărace), asimilarea în țară a tehnologiilor de exploatare a unei game largi de resurse și surse energetice, deplasarea progresivă a producerii de energie electrică pe cărbune, re folosirea căldurii reziduale, reciclarea materialelor sînt tot atîtea direcții de dezvoltare a bazei energetice și de materii prime interne, de sporire a contribuției acesteia la acoperirea necesarului economiei naționale și, totodată, de reducere a importurilor.

Perspectiva unui decalaj tot mai accentuat între nevoile de energie și potențialul limitat, sub diferite aspecte, al resurselor convenționale (petrol și gaze, cărbune, energie nucleară etc.) a impus de mai multă vreme preocuparea consecventă pentru detectarea unor rezerve mai variate, care să preia, cel puțin parțial, sarcina economică a celor cunoscute azi. Dar sursele (tehnologiile) noi — promițătoare, sub rezerva unor eforturi perseverente pentru punerea lor în valoare — nu vor înlocui cu totul pe cele clasice, cel puțin într-o perspectivă previzibilă.

Avînd în vedere argumentele de mai sus, ne-a părut bine venită ideea eventualului sprijin pe care îl pot aduce documentele de arhivă pentru cercetările geologice.

În România, mineritul are o veche și frumoasă tradiție, fiind practicat din timpuri străvechi, dar o dezvoltare sensibilă — exploatarea făcîndu-se mai sistematic — s-a remarcat în ultimele două secole și, îndeosebi, o dată cu trecerea la economia modernă, cînd au crescut solicitările de materiale utile (metale, cărbuni, petrol ș.a.), necesare dezvoltării tot mai alerte a industriei. Urme ale acestei îndeletniciri, arhivele unor întreprinderi care aveau ca scop prospecțiunile, cercetarea sau exploatarea mineralelor utile, sînt păstrate în depozitele Filialei Arhivelor Statului Municipiului București. Ele cuprind informații care semnalează prezența unor zăcăminte, cariere, aflorimente, izvoare de ape termale și minerale pe întreg teritoriul României.

În principal, fondul „Institutul de Chimie“ furnizează date foarte interesante, și nu numai din punct de vedere istoric, despre locuri unde s-au făcut descoperiri cu caracter geologic la sfîrșitul secolului trecut.

Cercetarea atentă și competentă a acestor documente poate conduce la rezultate încurajatoare pentru rezolvarea problemelor ridicate de asigurarea economiei naționale cu resurse energetice și alte materii prime, studiul de față propunîndu-și în primul rînd semnarea unor potențiale (re)descoperiri.

La începuturile exploatării sale industriale petrolul nu prezenta un interes deosebit, și totuși, tocmai din acei ani datează cele mai multe documente din fondul menționat anterior, care semnalează descoperiri ale unor surse de petrol:

„[...] se înaintează spre cercetare o probă de păcură din comuna Cîmpeni-Bacău“, în anul 1874¹;

„[...] subprefectul de Bacău roagă pe Anghel Saligny să examineze o probă de păcură trimisă de primarul comunei Grozești“, din acel județ, în anul 1875²;

„[...] existența unui nisip de păcură, pe valea Chirițelu, județul Neamț“, în anul 1875³;

„[...] se trimite o probă a petrolului găsit la mănăstirea Cașin, plasa Trotuș, districtul Bacău“, în anul 1877⁴;

„Buletin de analiză asupra petrolului găsit în valea Prajila, comuna Govora, județul Rîmnîcu-Vîlcea“, în anul 1881⁵;

¹ Arh. St. Municipiului București, fond Institutul de Chimie (în continuare, prescurtat I.C.), dos. 1/1864—1890, f. 9.

² Ibidem, dos. 1/1872—1883, f. 127.

³ Ibidem, f. 126.

⁴ Ibidem, dos. 1/1864—1890, f. 52.

⁵ Ibidem, dos. 7/1881, f. 1—2.

„Rezultatul analizei unei probe de petrol descoperit la Valea Rece, plasa Cimpina, districtul Prahova“, în anul 1883⁶;

„Catalogul de eșantioane geologice al profesorului Grigore Cobălcescu“, unde sînt indicate „[...] surse de petrol la Tîrgu Jiu“, în anul 1884⁷;

„[...] existența unor puțuri de petrol în comuna Jitia, județul Rîmnicul Sărat“, în anul 1888⁸;

„[...] păcura extrasă la Fundul Săratei, județul Buzău“⁹;

„[...] puțurile de petrol din județul Brăila, în localitatea Batogul“¹⁰.

Asigurarea unor cantități suplimentare de energie pentru economia națională și depășirea dependenței față de hidrocarburi impun extinderea largă a utilizării cărbunilor, în ultimii ani consemnîndu-se creșterea accentuată a participării cărbunilor la acoperirea consumului energetic intern. Faptul este, îndeobște, considerat ca prefigurînd „revenirea“ sau, cum a fost denumită, „noua tinerețe“ a cărbunilor, în contextul restructurărilor necesare pe tărîm energetic.

Astfel, cărbunele rămîne un factor de echilibru și își poate relua poziția de frunte în sistemele energetice de perspectivă. Un aspect asupra cărui se pune accent este acela că din cărbuni pot fi obținute, cu tehnologia actuală, dar la un preț superior aceleași produse de prelucrare ca și din petrol.

Zăcămintele de cărbuni sînt semnalate de documentele (buletine de analiză, note, rapoarte, adrese etc.) care s-au păstrat în fondul amintit mai sus:

„[...] zăcămintele de cărbuni din comunele Stejerei și Cartui — cătunul Porceni“ menționate în anul 1874¹¹;

„[...] probele trimise de Prefectura Județului Gorj, provenite din zăcămintul de cărbuni din comuna Ștefănești“, în anul 1874¹²;

Scrisoarea profesorului M. M. Romniceanu referitoare la un „[...] zăcămint de cărbune din comuna Breșnița, județul Mehedinți“, în anul 1876¹³;

„[...] zăcămintele de cărbune de la Ozeasca și Nicoleşti, județul Buzău“, în anul 1876¹⁴;

„[...] probă de cărbune din zăcămintele de pe moșia satului, Bahna, județul Mehedinți“, în anul 1876¹⁵;

„[...] un zăcămint de cărbune de pe moșia Mereasca, comuna Nicorești“, județul Buzău, în anul 1878¹⁶;

„Rezultatul de laborator asupra lignitului găsit pe muntele Brîndușu din apropierea comunei Petroșița, județul Dîmbovița“, în anul 1880¹⁷;

Adresa Eforiei Spitalelor Civile cu care se înaintează spre cercetare „[...] probe de cărbune găsit pe proprietatea Sinaia, Valea Sgarbura, județul Prahova“, în anul 1880¹⁸;

„Raport al Institutului de Chimie referitor la minele de cărbune de la Brozina și Ploscina, în județul Mehedinți, și Rotar, în județul Dîmbovița“, în anul 1880¹⁹;

⁶ Ibidem, dos. 4/1883, f. 5.

⁷ Ibidem, dos. 4/1886, f. 23.

⁸ Ibidem, dos. 4/1884—1888, f. 154.

⁹ Ibidem, dos. 1/1872—1883, f. 140.

¹⁰ Ibidem, f. 137.

¹¹ Ibidem, dos. 1/1864—1890, f. 11.

¹² Ibidem.

¹³ Ibidem, f. 50—51.

¹⁴ Ibidem, f. 80.

¹⁵ Ibidem, f. 39.

¹⁶ Ibidem, f. 60.

¹⁷ Ibidem, f. 88—89.

¹⁸ Ibidem, f. 91.

¹⁹ Ibidem, f. 105.

„[...] analiza chimică a eșantioanelor de cărbuni din comuna Bogdănești, județul Vilcea“, în anul 1881²⁰;

„[...] analiza eșantionului de cărbune găsit în localitatea Pogoruța, județul Mehedinți“, 1889²¹;

Răsfoirea altor dosare din același fond a condus la aflarea unor informații referitoare la minereuri de metale feroase și neferoase, precum și alte roci utile:

„[...] un zăcămint de aramă descoperit de profesorul Petru Pony în comuna Broșteni, județul Suceava“, în anul 1880²²;

Scrisoarea doctorului Penescu adresată Institutului de Chimie care se referă la „[...] minele de fier de pe dealul Covasna“, în anul 1870²³;

„[...] zăcămintele de fier de la Comarnic-Prahova și Valea Rîpoasă-Olănești“, în anul 1880²⁴;

„[...] sursele de ozocherită de la Cîmpina-Bacău, Cîmpina-Prahova și Moreni-Filipești-Prahova“, în anul 1880²⁵;

„[...] un zăcămint de pucioasă în comuna Dumitrești, județul Rîmnicu Vilcea“, în anul 1871²⁶;

„[...] sursele de sulf nativ de la Slobozia-Cîmpina-Prahova, Rîmnicul Sărat-Rîmnic și Șerbănești-Dîmbovița“, în anul 1888²⁷;

Pe de altă parte, deosebit de numeroase sînt știrile care se referă la descoperiri și exploatări ale unor izvoare de apă minerală. Informațiile, se pare, aveau un caracter mai mult științific decît practic, posibilitățile materiale și tehnice ale vremii neputînd asigura realizarea tuturor amenajărilor potențiale, ceea ce a dus în mod cert la „pierderea“ unora dintre ele pe măsura trecerii timpului:

Scrisoarea Sevastei Sadoveanu referitoare la „[...] analiza apelor de la Secel, județul Gorj“, în anul 1891²⁸;

Adresa Serviciului Minelor, Apelor Minerale, Stațiunilor Balneare și Cădasțelor din Ministerul Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor, referitoare la „[...] descoperirea unui izvor de apă minerală feruginoasă la Bivolari, județul Gorj“, în anul 1893²⁹;

Scrisoarea doctorului V. T. Grindeanu, chimist expert la Institutul de Chimie în anul 1900, referitoare la „[...] analizele probelor de apă provenite din comuna Ihaszon — sursa Feherho — Transilvania“, rezultatul fiind: „apă minerală carbonată, alcalino-calcaroasă“³⁰;

Studiile efectuate în anul 1903 de Institutul de Chimie în legătură cu „apele minerale din localitatea Meledic, județul Buzău“, cuprinzînd amănunte despre numărul izvoarelor, debitul lor și natura apei de acolo³¹, precum și „asupra apei minerale din comuna Balaciurile, județul Ialomița“, determinîndu-se natura apei și capacitatea izvorului³²;

În anul 1909 se menționează „[...] descoperirea unui izvor de apă minerală cu un accentuat caracter sulfo-magnezic în comuna Cozun, județul Constanța“³³;

²⁰ Ibidem, f. 110.

²¹ Ibidem, f. 189.

²² Ibidem, dos. 1/1872—1883, f. 36.

²³ Ibidem, dos. 1/1873, f. 5.

²⁴ Ibidem, dos. 1/1872—1883, f. 35 v.

²⁵ Ibidem, f. 33 v. — 34.

²⁶ Ibidem, f. 10 v.

²⁷ Ibidem, f. 35.

²⁸ Ibidem, dos. 2/1891, f. 1.

²⁹ Ibidem, dos. 6/1894, f. 38.

³⁰ Ibidem, dos. 4/1900, f. 65—66.

³¹ Ibidem, dos. 8/1903, fascicula 37, f. 1—7.

³² Ibidem, fascicula 35, f. 1—15.

³³ Ibidem, dos. 4/1909, f. 1—2.

Corespondența dintre Serviciul Sanitar al Județului Prahova și Institutul de Chimie referitoare la „analiza» probelor de apă minerală provenită din izvorul Bratocea din muntele Bolohan, județul Prahova, în anul 1911³⁴.

Relatări la fel de interesante apar și în alte fonduri de arhivă păstrate de filiala bucureșteană a Arhivelor Statului: „Primăria Municipiului București” și „Casa Autonomă a Monopolurilor”, documente referitoare mai ales la zăcăminte de sare, materiale de construcție, izvoare de ape minerale sau sărate:

„Considerațiuni geologice asupra masivelor de sare din România” enunțate în anul 1928³⁵;

„Harta localităților din Ardeal și Maramureș în care sînt prezentate izvoarele de apă sărată, urme de sare și saline”, întocmită în anul 1933³⁶;

„[...] coloane de marmură care provin din cariera lui N. Munteanu de pe proprietatea acestuia de la Băile Olănești”, în anul 1865³⁷;

„[...] exploatarea carierelor de piatră de la Turcoaia și Iglicioara”, în anul 1885³⁸.

De asemenea, pot fi avute în atenție și alte categorii de documente de reținut pentru eventuale cercetări, și anume: studii tehnice, profile geologice în strate bănuite că ar adăposti zăcăminte de minerale utile sau, pur și simplu, profile executate cu ocazia unor lucrări edilitare:

„[...] profilul geologic realizat în stratele formațiunii salifere Tg. Ocna”, în anul 1872³⁹;

„[...] profile geologice la salina Uioara (Ocna Mureș), județul Alba”, efectuate în anul 1934⁴⁰;

„[...] profilul stratelor în valea Oltului, pentru amplificarea apeductului orașului Sf. Gheorghe”, executat în anul 1932⁴¹;

„Studii și fotografii realizate de întreprinderea G. Barusco din București, specializată în studii, proiecte și sondeaje pentru lucrări hidrotehnice”, din anul 1932⁴²;

„Referatele Direcției Tehnice — serviciul Construcțiilor și Instalațiilor, privind justificarea necesității închiderii Salinei Ocna Sibiului”, întocmite în anul 1931⁴³.

Documentele prezentate sînt cîteva dintre cele multe care așteaptă o privire avizată și atentă din partea celor desemnați să urgenceze punerea în exploatare a unor noi surse minerale. În documentarul de față nu am încercat decît o succintă trecere în revistă, o punere în temă, enumerînd unele dintre posibilitățile și direcțiile spre care poate fi orientat un efort interdisciplinar de cercetare, cu scopul declarat de a facilita procesul (re)descoperirii unor noi zăcăminte, fără îndoială utile, cerute cu stringență de dezvoltarea alertă a economiei naționale.

Ar fi poate de preferat ca cercetarea să se îndrepte mai cu seamă spre documentele mai vechi, condițiile tehnice ale vremii nepermițînd totdeauna punerea în exploatare a unor zăcăminte doar semnalate; bineînțeles, aceasta nu este decît o sugestie.

³⁴ Ibidem, dos. 4/1911, f. 4—7.

³⁵ Ibidem, fond Casa Autonomă a Monopolurilor (în continuare prescurtat C.A.M.), dos. 4/1928, f. 13—15.

³⁶ Ibidem, dos. 2/1933, f. 27.

³⁷ Ibidem, fond Primăria Municipiului București, dos. 22/1865, f. 1.

³⁸ Ibidem, dos. 175/1885, f. 3.

³⁹ Ibidem, fond I.C., dos. 1/1872—1883, f. 25.

⁴⁰ Ibidem, fond C.A.M., dos. 88/1934, f. 75.

⁴¹ Ibidem, dos. 8/1932, f. 43—45.

⁴² Ibidem, f. 12.

⁴³ Ibidem, dos. 42/1931, f. 7.

Vor apărea dificultăți de localizare, toponimele, după cum se știe, nu au avut în toate cazurile continuitate, iar, citeodată, nu apar decit indicații foarte vagi din punct de vedere geologic și geografic: văi, munți, dealuri etc. Inconveniente, așa cum subliniam anterior, pot fi depășite numai prin strînsă colaborare între specialiști din diferite domenii: geologi, geografi, arhiviști, filologi, etnografi ș.a.

Experiența celor interesați de rezolvarea acestui imperativ al momentului de față, în primul rînd geologii, poate fi decisivă, cu deosebire în ceea ce privește stabilirea valorii reale a datelor oferite de documente, a celor prezentate aici, îndeosebi, și a celor multe din depozitele Arhivelor Statului care așteaptă o cercetare cît mai competentă, întrucît este probabil ca unele dintre aceste știri să fi fost fructificate deja.

RESUMÉ

Exaucer la demande en ce qui concerne les matières premières c'est aussi pour l'économie roumaine un problème vital. Voilà pourquoi on a pris en considération l'aide que les documents d'archives peuvent accorder à la recherche géologique actuelle. À titre d'arguments sont mises en évidence les informations offertes par les fonds de la F.A.E. du Municipale Bucarest. On suggère en même temps des solutions pour une meilleure collaboration entre tous les spécialistes intéressés — géologues, géographes, historiens, archivistes, philologues, ethnographes etc.

PRÉCIS

Satisfying the demand of raw material is one of the vital question of the Romanian economy. Thus, the idea of the possible aid the archives could give to the present geological researches seems to be a reasonable one. The data offered by the archival fonds of the State Archives Branch in Bucharest are the best arguments. At the same time, there are presented some proposals aiming at a better co-operation of all the concerned specialists i.e. geologists, geographers, historians, archivists, philologists, ethnographers, a.s.o.